

ความเป็นมาและความสำคัญของการวิจัย

ประเทศไทยยอมรับกันว่าการศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาประเทศ
ทุก ๆ ด้าน ไม่ว่าจะเป็นด้านการเมือง ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคมและวัฒนธรรม ตลอดจน
ด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เพราะการพัฒนาในด้านต่าง ๆ ดังกล่าวจำเป็นต้อง
อาศัยกำลังคนเป็นปัจจัยสำคัญ และกำลังคนจะมีประสิทธิภาพเพียงใดก็ขึ้นอยู่กับ
ประสิทธิภาพในการจัดการศึกษา ดังนั้นประเทศที่มีประชากรเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วจึง
ต้องขยายโรงเรียนและจัดหาวัสดุอุปกรณ์ทางการศึกษา ความต้องการครูก็มากขึ้นเป็นเงา
ตามตัว

สำหรับประเทศไทยนั้นงบประมาณสูงสุดที่ได้รับการจัดสรรคือ การศึกษา
(18.05 % ในปี พ.ศ. 2515) โดยถือว่าการศึกษาเป็นปัจจัยที่สำคัญอย่างยิ่งในการ
พัฒนาเศรษฐกิจ สังคม ตลอดจนขบวนการประชาธิปไตย การศึกษาที่เหมาะสมจะนำ
ความสำเร็จมาสู่การพัฒนาในแขนงอื่น ๆ ด้วย¹ ความสำคัญของการศึกษาเป็นผลให้
บรรดาผู้นำด้านต่าง ๆ ของประเทศพยายามแก้ไขปัญหาและขจัดอุปสรรคทั้งปวงที่ขัดขวาง
ต่อความเจริญก้าวหน้าของการศึกษาเพื่อให้การศึกษามีความก้าวหน้าและก้าวทันต่อความ
เปลี่ยนแปลงของบ้านเมืองในด้านต่าง ๆ

¹ กองบรรณาธิการ, "ปฏิวัติจากมูลนิธิ อัครดาการ," ศูนย์ศึกษา 2 (ตุลาคม-
ธันวาคม 2515) : 75.

ความพยายามที่จะขจัดอุปสรรคของการศึกษาก่อให้เกิดการปฏิรูปการศึกษา โดยมีแรงกระตุ้นอันเกิดจากความเปลี่ยนแปลงเมื่อวันที่ 14 ตุลาคม 2516 เป็นสำคัญ ทั้งนี้เพราะเป็นที่ประจักษ์โดยทั่วกันว่าระบบการศึกษาของไทยไม่เหมาะสมกับสภาพการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง ตลอดจนวิทยาการด้านต่าง ๆ ที่ได้เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว จนเป็นผลให้การศึกษากลายเป็นอุปสรรคสำคัญในการพัฒนาประเทศ ที่ประชุมคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 25 มิถุนายน 2517 จึงมีมติแต่งตั้งคณะกรรมการวางพื้นฐานเพื่อปฏิรูปการศึกษาขึ้น โดยมีหน้าที่พิจารณาเสนอแนวทางการวางพื้นฐานเพื่อปฏิรูปการศึกษา ทั้งในและนอกระบบโรงเรียนเพื่อให้สอดคล้องกับการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมไทยในปัจจุบัน และการปฏิรูปการศึกษาจะบังเกิดผลสำเร็จด้วยดีก็ต่อเมื่อได้มีการปฏิรูปบทบาทและฐานะของครูซึ่งถือว่าเป็นบุคคลสำคัญในการจัดการเรียนการสอน เพราะผลของการให้การศึกษามีคุณภาพและประสิทธิภาพเพียงใดขึ้นอยู่กับครูที่มีความรู้ความสามารถ และมีคุณลักษณะของการเป็นครู ซึ่งจะช่วยสร้างสรรค์และพัฒนาคนให้สอดคล้องกับแนวโน้มของการเปลี่ยนแปลงของสังคมปัจจุบัน ดังนั้นในรายงานของคณะกรรมการวางพื้นฐานเพื่อปฏิรูปการศึกษา จึงกำหนดให้ครูเปลี่ยนแปลงบทบาทจากการเป็นผู้บอก ผู้แสดงนำในห้องเรียนมาเป็นผู้กระตุ้นให้นักเรียนเกิดความคิดริเริ่ม ให้นักเรียนมีบทบาทสำคัญในกระบวนการเรียนรู้ ทำหน้าที่เป็นผู้ช่วยและผู้แนะให้นักเรียนมีหลักสูตรจัดวิธีที่จะศึกษากันเอง ตลอดจนสนับสนุนให้นักเรียนได้ใช้ความคิดอย่างอิสระมีเหตุผล¹

ทั้งนี้เพราะระบบการศึกษาของไทยตั้งแต่อดีตมาจนปัจจุบันยกย่องว่าครูคือบุคคลที่เป็นเลิศในวิชาที่สอนและได้รับการอบรมมาเป็นพิเศษเกี่ยวกับวิธีสอนเพื่อทำหน้าที่บรรยายกับให้คำแนะนำนักเรียน ดังนั้นนักเรียนก็จะถูกสอนว่าครูเท่านั้นที่มีคำตอบที่ถูกต้อง นักเรียนต้อง

¹รายงานของคณะกรรมการวางพื้นฐานเพื่อปฏิรูปการศึกษา, "บทบาทและฐานะของครู," การปฏิรูปการศึกษา (พระนคร : สมาคมผู้บริหารการศึกษาแห่งประเทศไทย, 2518), หน้า 143.

เชื่อฟังครู ขอมรับการประเมินผลของครูว่าตนมีความสามารถมากน้อยเพียงใด ซึ่งครูจะวัดจากความสามารถในการจดจำของนักเรียนตามเรื่องราวต่าง ๆ ที่ครูได้สอนไป ดังที่ นพพร พานิชสุข กล่าวว่าการเรียนการสอนไม่ว่าจะอยู่ในระดับโรงเรียน วิทยาลัย มหาวิทยาลัย สิ่งหนึ่งที่สอดคล้องต่อกันอยู่ในปัจจุบันที่สามารถพบเห็นในห้องเรียน คือครูมักจะเป็นฝ่ายพูดแต่ผู้เดียวโดยที่ลืมให้นักเรียน นักศึกษาหรือนิสิตได้มีโอกาสร่วมแสดงความคิดเห็น อภิปราย ชักถาม โต้แย้ง หรือสนับสนุน การเรียนการสอนของครูอาจารย์ในห้องเรียน ทำให้การเรียนการสอนดำเนินไปในลักษณะ "ทางเดียว" แทนที่จะเป็น "สองทาง" คือทั้งครูอาจารย์ นักเรียน นักศึกษา นิสิต ได้มีโอกาสเรียนร่วมกัน ทั้งสองฝ่าย เป็นการเปิดโอกาสให้มีการแลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันและกัน หรือในบางครั้งของการเรียนการสอน ครูอาจารย์มักจะไม่บอกให้จุด หรือลอกบนกระดานคำ¹

ลักษณะการเรียนการสอนดังกล่าวย่อมมีผลกระทบต่อคุณภาพของประชาชนในประเทศ เพราะการจัดการศึกษาที่สอนให้เชื่อผู้นำเพียงคนเดียวก็จะมีแนวโน้มให้ประชาชนเชื่อฟังและรับคำสั่งโดยปราศจากการโต้แย้ง ดังที่ชัยยงค์ พรหมวงศ์ กล่าวว่า การเรียนรู้โดยอาศัยครูเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้หรือที่เรียกว่าการเรียนการสอนแบบครูเป็นศูนย์กลางนั้น จะทำให้ผู้เรียนขาดโอกาสที่จะฝึกฝน แสดงความคิดเห็น การตัดสินใจ การทำงานหมู่ การแสวงหาความรู้ด้วยตนเองและความรับผิดชอบ จึงปรากฏว่าผู้เรียนส่วนใหญ่ดูกาย ไม่รู้จักดิ้นรนให้ตัวเองรอดพ้นจากการถูกกดคั้นทางเสรี นวัตกรรม และสังคม²

¹นพพร พานิชสุข, "ท่านเคยเป็นครูอาจารย์เช่นนี้หรือไม่," ข่าวรวมคำแห่ง 7 (17 มิถุนายน 2521) : 4.

²ชัยยงค์ พรหมวงศ์, "แนวคิดการ จัดระบบพัฒนาหลักสูตร และการจัดห้องเรียนแบบศูนย์การเรียน," วารสารครูศาสตร์ 5 (พฤษภาคม-ธันวาคม 2517) : 29.

สรุปว่าปัญหาเรื่องการเรียนการสอนนั้นเกี่ยวข้องกับตัวครูผู้สอนโดยตรง เพราะ
 ผู้เรียนจะมีทัศนคติที่ดีต่อการเรียนรู้ ตลอดจนการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของตนให้ดีขึ้นหรือเลวลง
 นั้น ย่อมขึ้นอยู่กับบุคลิกภาพและกลวิธีที่ครูจะนำมาใช้ การสอนด้วยวิธีบรรยายนับว่ามี
 คุณค่าน้อย โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับวิชาภาษาไทยซึ่งเป็นวิชาทักษะ การสอนด้วยวิธีบรรยาย
 ไม่สามารถช่วยใหญ่เรียนบรรลุวัตถุประสงค์ที่ดีได้

กสิกร แสงชนู และคณะ ทำวิจัยเรื่อง "การสำรวจการสอนภาษาไทยชั้น
 มัธยมศึกษาตอนปลายในโรงเรียนปัจจุบัน" สรุปผลการวิจัยว่า การสอนของครูไม่ว่า
 ระดับใดก็ตามยังใช้วิธีบรรยาย ครูไม่เข้าใจวิธีสอนแผนใหม่ สอนภาษาไทยไม่สัมพันธ์
 กับวิชาอื่น ไม่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้แสดงความคิดเห็น ตลอดจนไม่มีการวัดผลเมื่อจบ
 บทเรียน ดังนั้นครูจึงไม่สามารถจัดประสิทธิภาพการเรียนรู้ออกได้¹

ชนัญญา เทพวัลย์ ทำวิจัยเรื่อง "ความช่วยเหลือที่ครูภาษาไทยชั้นมัธยมศึกษา
 ในจังหวัดพระนครและธนบุรีต้องการ" ผลการวิจัยปรากฏว่า ครูประมาณครึ่งหนึ่งเห็นว่า
 การสอนภาษาไทยน่าสนใจ แต่ไม่ชอบสอนเพราะไม่สามารถหาวิธีทำให้ผู้เรียนเกิด
 ความสนุก และสนใจในบทเรียนได้ และครูส่วนใหญ่ต้องการปรับปรุงวิธีสอนภาษาไทย
 ให้ดีขึ้น²

¹กสิกร แสงชนูและคณะ, "การสำรวจการสอนภาษาไทยชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย
 ในโรงเรียนปัจจุบัน," (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาด้านการศึกษามัธยมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2501).

²ชนัญญา เทพวัลย์, "ความช่วยเหลือที่ครูภาษาไทยชั้นมัธยมศึกษาในจังหวัด
 พระนครและธนบุรีต้องการ," (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาด้านการศึกษามัธยมศึกษา
 บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2506).

ความบกพร่องของการ เรียนการสอนภาษาไทยดังกล่าวมาแล้วพอสรุปได้ว่า ปัญหาสำคัญที่สุดเกิดจากตัวครูที่ขาดความเอาใจใส่ที่จะชวนช่วยหาความรู้และหา ความพยายามในอันที่จะค้นหาวิธีสอนที่ได้ผลโดยเฉพาะปัญหาการสอนวรรณคดีไทย เป็น ปัญหาสำคัญมากต่อการศึกษาของไทย เพราะวรรณคดีจะทำให้คนไทยรุ่นหลังเข้าใจ ศิลปะการกระทำของชาติ เข้าใจภาษาและอารมณ์ของคนไทยต่างยุค วรรณคดียังเป็น เครื่องมือสำหรับบันทึกอารมณ์ด้วยถ้อยคำภาษาที่เป็นเฉพาะของวรรณคดี¹ นอกจากนี้ วรรณคดีก็เป็นการสร้างสรรค์ศิลปะที่เสรี การศึกษาวรรณคดีจึงควรอย่างยิ่งที่จะส่งเสริม ใ้ผู้เรียนได้แสดงความคิดเห็นอย่างเสรี ใ้วิเคราะห์วิจารณ์ในสิ่งที่อ่าน เพราะการสอน ที่มุ่งใ้ผู้เรียนท่องจำหรือสอนใ้ผู้เรียนถึงแต่คำตอบเพื่อใ้สอบใ้ได้นั้น ย่อมเป็นการปลูกฝัง ความเบื่อหน่ายและก่อให้เกิดทัศนคติที่ไม่ดีต่อการ เรียนวิชาภาษาไทยด้วย ดังนั้นปัญหา เรื่องการ เรียนการสอนวรรณคดีไทยจึงเป็นเรื่องที่จะต้องดำเนินการแก้ไขอย่างรีบด่วน ชลธิรา กลัค้อยู๋ เสนอว่าผู้สอนวรรณคดีไทยควรมีการปรับปรุงตนเองในหลายๆด้าน เช่น ปรับปรุงตนเองในด้านความรู้ ปรับปรุงตนเองในด้านทักษะ ปรับปรุงตนเองในด้าน ความคิดใ้ทันสมัย ทันต่อภาวะความเปลี่ยนแปลงของสังคมและปรับปรุงตนเองในด้าน การสอน²

การปรับปรุงตนเองในด้านการสอนนั้น ผู้สอนวรรณคดีไทยพึงตระหนักว่า ปัจจุบันเทคโนโลยีและนวัตกรรมทางการศึกษากำลังมีบทบาทสำคัญเกี่ยวกับการจัดการศึกษา และปรับปรุงคุณภาพของการเรียนการสอน การทำความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องเหล่านี้ จะช่วยใ้ครูมีความรู้ความสามารถใ้การใช้เทคโนโลยี ตลอดจนรู้จักนำเอาวิธีการใ้ใหม่ๆ มาใช้กับการเรียนการสอนภาษาไทย เพื่อให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพขึ้น

¹ม.ล.บุญเหลือ เทพยสุวรรณ, ภาษาไทยวิชาที่ถูกลืม (พระนคร: กรุงเทพฯ- การพิมพ์, 2520), หน้า 4-55.

²ชลธิรา กลัค้อยู๋, "การสนองตอบปฏิกิริยาของคนรุ่นใหม่ที่มีต่อวรรณคดีไทย," คำบรรยายในการสัมมนาอาจารย์วิชาภาษาไทย (หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมการฝึกหัดครู กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภา, 2517), หน้า 165-167.

การปรับปรุงระเบียบวิธีสอนภาษาไทยอาจทำได้หลายวิธี แต่จะเป็นวิธีใดนั้น เมื่อคำนึงถึงสภาพของสังคมปัจจุบัน การสอนที่มุ่งแต่เนื้อหาวิชาอย่างเดียวย่อมไม่เพียงพอ นอกจากจะเน้นทักษะทั้ง 4 แล้ว ยังต้องฝึกให้ผู้เรียนรู้จักคิดอย่างคนที่ "คิดเป็น" คือ คิดอย่างมีเหตุผล คิดอย่างรอบคอบและคิดในทางสร้างสรรค์¹ ใ้รู้จักเสาะแสวงหา ความรู้ รู้จักช่วยเหลือตัวเอง มีไหวพริบและสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้เป็นอย่างดี ซึ่งสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้จะเกิดในตัวผู้เรียนได้โดยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากการทำงาน ร่วมกันเป็นกลุ่มย่อยที่เรียกว่า "กระบวนการกลุ่มสัมพันธ์" (Group Process)

การเรียนรู้จากการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มย่อยที่เรียกว่ากระบวนการกลุ่มสัมพันธ์นี้ ผู้เรียนจะได้เรียนรู้เนื้อหาวิชาจากการมีส่วนร่วมทางความคิดและความรู้สึก และในขณะที่เกี่ยวข้องกับผู้เรียนก็จะได้รับการฝึกทักษะเกี่ยวกับการทำงานร่วมกับผู้อื่นซึ่ง จะทำให้เกิดความเข้าใจอันดีระหว่างผู้เรียน นอกจากนี้ผู้เรียนก็จะเข้าใจความต้องการ ของตนเองและผู้อื่นจากการที่ไ้คลงมือปฏิบัติและค้นพบสิ่งที่ต้องการ เรียนรู้ด้วยตนเองด้วย

พิศนา แหมมณี กล่าวว่ววิธีการของกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์จะช่วยส่งเสริม ความสัมพันธ์อันดีระหว่างครู - นักเรียน และระหว่างกลุ่มนักเรียนด้วยกัน ช่วยให้ นักเรียนเกิดความพอใจและได้ฝึกทักษะต่าง ๆ ที่จำเป็นในการดำรงชีวิต ร่วมคิดและ ทำงานร่วมกับผู้อื่นตามวิถีทางแห่งระบอบประชาธิปไตย ส่งเสริมและฝึกทักษะในการ คิดแก้ปัญหาต่าง ๆ อย่างมีเหตุผล ช่วยสร้างสรรค์ให้เกิดความรักความเข้าใจ ความ เห็นอกเห็นใจและความสามัคคี รวมทั้งให้ความช่วยเหลือกันและกันในการแก้ปัญหาต่าง ๆ ในชีวิตประจำวัน ซึ่งพื้นฐานและทักษะดังกล่าวจะช่วยให้ประเทศชาติมีพลเมืองที่ดีมี

¹บุญดิน อัทธการ, "บทบาทของภาษาไทยและครูผู้สอนภาษาไทยในด้านการ ศึกษา," (เอกสารนิเทศการศึกษาคู่มือวิชาครูภาษาไทย เล่ม 3 หน่วยที่ภาษานิตเทศก์ กรมการฝึกหัดครู), หน้า 44.

ประสิทธิภาพในอนาคต¹

ไพบลีย์ จันทยศ สนับสนุนว่าการให้ผู้เรียนเรียนรู้อารมณ์เป็นกลุ่มย่อยนั้น จะทำให้ผู้เรียนได้ซักถาม ปรีกษาหารือ แลกเปลี่ยนความคิดเห็น ตลอดจนให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ซึ่งจะทำให้เกิดความเห็นอกเห็นใจ ยอมรับนับถือกัน เห็นความสำคัญของกันและกัน และเกิดความเข้าใจระหว่างผู้เรียนด้วยกัน สิ่งเหล่านี้จะช่วยขจัดปัญหาเรื่องการเอาตัวเอาเปรียบ²

ในประเทศพัฒนาแล้วและกำลังพัฒนาหลายประเทศ เช่น ประเทศอังกฤษ ครูจำนวนมากมิได้สอนโดยวิธีบรรยายแต่จะทำหน้าที่กระตุ้นให้ผู้เรียนทำเป็นกิจกรรม การเรียนรู้เป็นกลุ่ม ๆ โดยครูจะเป็นเพียงผู้ช่วยและผู้จัดระบบทั่วไป ซึ่งลักษณะการเรียนการสอนแบบนี้ ริชาร์ด ชมัค และ แพทริเซีย ชมัค (Richard A. Schmuck , and Patricia Schmuck) กล่าวว่า ผู้เรียนจะได้ทั้งเนื้อหาวิชาและทัศนคติในเวลาเดียวกัน สภาพของห้องเรียนก็มีได้มีแต่เฉพาะตัวผู้เรียนเท่านั้น ยังมีความรู้สึกและอารมณ์ระหว่างครูกับนักเรียน และนักเรียนกับนักเรียนด้วย เพื่อนในกลุ่มจะช่วยขจัดความรู้สึก รุนแรงใจหรือความเงี้ยวเหงาของผู้เรียนบางคนได้และการที่ครูช่วยตอบสนองความต้องการของผู้เรียนก็จะทำให้เกิดปฏิสัมพันธ์ต่อกัน (Interaction) ทำให้เกิดการ เรียนรู้แบบกลุ่มสัมพันธ์ (Group Process) ขึ้นในห้องเรียน³

¹พิศนา แชมมณี, "การสอนกลุ่มสัมพันธ์ในโรงเรียน," วิทยาสาร 23 (1 ธันวาคม 2521) : 16-17.

²ไพบลีย์ จันทยศ, "สภาพการศึกษา : พื้นฐานการคอร์ปชั่น," วิทยาสาร 22 (15 พฤศจิกายน 2521) : 17.

³Richard A. Schmuck , and Patricia Schmuck, Group Process in Classroom. (Iowa: W.M.C. Brown Co., 1971), P. 15.

วิธีการของกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์นั้นสอดคล้องกับความคิดของนักจิตวิทยาที่เชื่อว่า การเรียนรู้จะเป็นผลจากกระบวนการสัมพันธ์ทางสังคมหรือการมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ ซึ่งมีใช้การมีส่วนร่วมทางร่างกายเพียงอย่างเดียว การที่บุคคลทั้งแกสองคนมารวมกันจะก่อให้เกิดความรู้สึกและอารมณ์ขึ้น ความรู้สึกและอารมณ์จะช่วยกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้เกี่ยวกับสังคมและการแก้ปัญหา¹

เมื่อหันกลับมาดูเรื่องการปฏิรูปการศึกษาของไทยก็จะพบว่า หลักการของกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์นั้นสอดคล้องกับเรื่องการปฏิรูปบทบาทและฐานะของครูข้อหนึ่งคือ ให้นักเรียนได้มีความสามารถในการทำงานกลุ่ม รู้จักวิพากษ์วิจารณ์ ออกทนต่อการถูกวิจารณ์ ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น มีความอดกลั้น มีวินัยในตนเอง ดำเนินในสิทธิของตนเองและผู้อื่น การพหุของสังคมในการอยู่ร่วมกัน รู้จักใช้สิทธิและพิทักษ์สิทธิ ศึกษามลประโยชน์ของส่วนรวม ระบุพรุชนะ เคารพเสียงส่วนมาก รับฟังเสียงส่วนน้อย²

การฝึกหัดครูเป็นส่วนหนึ่งของระบบการศึกษา ดังนั้นสถาบันฝึกหัดครูจึงเป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบโดยตรงในด้านการผลิตครู และเพื่อสนองวัตถุประสงค์ของการศึกษาที่วางไว้ในเรื่องการปฏิรูปบทบาทและฐานะของครู การฝึกหัดครูจึงมีโครงการปรับปรุงคุณภาพของการฝึกหัดครูโครงการหนึ่งคือ โครงการทดลองใช้การจัดกลุ่มนักเรียนและใช้กระบวนการกลุ่ม (Group Process) สำหรับนักศึกษาครู โดยมีจุดมุ่งหมายที่จะพัฒนาความร่วมมือและทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มของนักศึกษา ให้รู้จักช่วยเหลือซึ่งกันและกันในด้านการเรียนและร่วมกิจกรรมในสังคม นอกจากนี้ก็นำเรื่องกระบวนการกลุ่ม (Group Process) มาเปิดสอนเป็นรายวิชาบังคับสำหรับระดับปริญญาตรีด้วย

¹Hubert Bonner, Group Dynamics Principles and Applications (New York: The Ronald Press Company, 1959), P. 10.

²รายงานของคณะกรรมการวางพื้นฐานเพื่อปฏิรูปการศึกษา, "บทบาทและฐานะของครู," หน้า 144.

ผู้วิจัยได้ศึกษาเรื่องกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์แล้วเชื่อว่า หลักการของกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์สามารถนำมาใช้กับการเรียนการสอนได้ดี โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับวิชาภาษาไทย ซึ่งมักเป็นปัญหาเกี่ยวกับเรื่องวิธีสอนอยู่เสมอ ดังนั้นการนำกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์มาใช้สอนภาษาไทย นอกจากผู้เรียนจะได้เรียนรู้เนื้อหาวิชาแล้ว ยังได้ฝึกการแก้ปัญหา ฝึกการคิดอย่างมีเหตุผล มีส่วนร่วมในการตัดสินใจและเรียนรู้ด้วยตนเอง ผู้เรียนจะรู้จักเคารพในสิทธิหน้าที่ของตนเองและผู้อื่น ประสบการณ์ที่ได้รับ จะช่วยให้คำขวัญที่อยู่ในสังคมประชาธิปไตยได้อย่างมีความสุข สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้จะช่วยให้การเรียนการสอนภาษาไทยมีประสิทธิภาพขึ้น และเพื่อสนองนโยบายของการฝึกหัดครู ในฐานะที่ผู้วิจัยเป็นบุคลากรผู้หนึ่งของสถาบันฝึกหัดครูจึงได้นำเอาวิธีการของกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์มาทดลองสอนวิชาภาษาไทย โดยเฉพาะวรรณคดี ในระดับชั้นประกาศนียบัตรวิชาการศึกษา การทดลองครั้งนี้ถือว่าเป็นการเสนอการสอนแนวใหม่สำหรับครูภาษาไทย และยังเป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอนของนักศึกษาต่อไปภายหน้าด้วย

ความมุ่งหมายของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ดังนี้

1. เพื่อนำทฤษฎีกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์มาประยุกต์สอนวรรณคดีไทย เรื่องลิลิตตะเลงพ่าย สำหรับระดับชั้นประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาปีที่ 1
2. เพื่อเปรียบเทียบผลการสอนวรรณคดีไทยโดยกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ และกระบวนการสอนแบบครูเป็นศูนย์กลาง
3. เพื่อศึกษาสัมฤทธิ์ผลในการเรียนรู้ของนักศึกษาทั้งสองกลุ่มทั้งก่อน และหลังเรียน
4. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักศึกษเกี่ยวกับ การเรียนวรรณคดีไทยด้วยกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์

สมมติฐานของการวิจัย

เมื่อสอนวรรณคดีไทยด้วยกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์แล้ว นักศึกษามีสัมฤทธิ์ผลด้านการเรียนแตกต่างกับนักศึกษาที่เรียนด้วยกระบวนการสอนแบบครูเป็นศูนย์กลาง
ขอบเขตของการวิจัย

1. การสอนวรรณคดีไทยโดยกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ในการวิจัยครั้งนี้ทำการสอนเฉพาะเรื่องลิลิตตะเลงพ่าย ตามหลักสูตรระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษา
2. แบบทดสอบสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนที่ใช้ในการสอบก่อน (Pre - test) และสอบหลัง (Post - test) การเรียนด้วยกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์และกระบวนการสอนแบบครูเป็นศูนย์กลาง คือความเที่ยง (Reliability) และความตรงตามเนื้อหา (Content Validity) เป็นเกณฑ์สำคัญ
3. แขนงสอบถามที่ใช้ตามความคิดเห็นของนักศึกษาที่เรียนด้วยกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์เป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale)
4. นักศึกษาที่ใช้ในการทดลองเป็นนักศึกษาระดับชั้นประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาปีที่ 1 ปีการศึกษา 2521 วิทยาลัยครูกาญจนบุรี จังหวัดกาญจนบุรี ปีจำนวน 2 ห้องเรียน โดยการจัดคู่ ทั้งหมด 30 คู่ ชาย 2 คู่ หญิง 28 คู่
5. การจับคู่ถือเกณฑ์ เพศ อายุ และสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนในภาคต้นปีการศึกษา 2521 ของนักศึกษาเป็นสำคัญ
6. นักศึกษา 2 ห้องเรียน ได้กำหนดให้ห้องหนึ่งเป็นกลุ่มทดลองและอีกห้องหนึ่งเป็นกลุ่มควบคุม
7. นักศึกษากลุ่มทดลองสอนด้วยกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ กลุ่มควบคุมสอนด้วยกระบวนการสอนแบบครูเป็นศูนย์กลาง
8. ผู้วิจัยมุ่งศึกษาพัฒนาการด้านสติปัญญาและความคิดเห็นของผู้เรียนโดยไม่คำนึงถึงสิ่งแวดล้อม ฐานะทางเศรษฐกิจและสังคม ตลอดจนองค์ประกอบอื่น ๆ ของนักศึกษา แต่จะคำนึงเฉพาะระดับสติปัญญาจากผลการสอบด้านสัมฤทธิ์ผลทางการเรียน

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ศึกษาความหมายและหลักการของทฤษฎีกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์
2. สรุปความหมายและหลักการของทฤษฎีกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์และกระบวนการสอนแบบครูเป็นศูนย์กลาง
3. เลือกวิชาที่จะสร้างบทเรียนเพื่อสอนด้วยกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ คือ วรรณคดีไทย ในระดับชั้นประกาศนียบัตรวิชาการศึกษา
4. ศึกษาหลักสูตร แบบเรียน และหนังสือต่าง ๆ เพื่อเลือกเรื่องที่จะสอน และตกลงสร้างบทเรียนเรื่อง ลิลิตตะเลงพ่าย
5. รวบรวมและเขียนเนื้อหาที่จะสอนโดยแบ่งออกเป็น 6 ตอน เพื่อสร้างบทเรียนจำนวน 6 บทเรียน
6. เขียนวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมของแต่ละบทเรียน แล้วจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้อุปกรณ์ให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมที่ตั้งไว้
7. ตรวจสอบและแก้ไขปรับปรุงบทเรียนให้ดียิ่งขึ้น
8. จัดพิมพ์และทำอุปกรณ์การสอนต่าง ๆ
9. ตรวจสอบความเรียบร้อยของอุปกรณ์ต่าง ๆ ก่อนนำบทเรียนไปใช้สอนจริง
10. เลือกตัวอย่างประชากร ตัวอย่างประชากรเป็นนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษามัธยมศึกษาปีที่ 1 ของวิทยาลัยครูกาญจนบุรี ปีการศึกษา 2521 ผู้วิจัยได้แบ่งกลุ่มตัวอย่างประชากรออกเป็น 2 กลุ่ม คือกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ให้นักศึกษาทั้งสองกลุ่มมีความเท่ากันเป็นคู่ ๆ โดยถือเกณฑ์ เพศ อายุ และสัมฤทธิ์ผลทางการเรียน ในภาคต้นปีการศึกษา 2521 เป็นสำคัญ ได้นักศึกษาจำนวน 30 คู่ เป็นชาย 2 คู่ และหญิง 28 คู่
11. สร้างและเลือกแบบทดสอบสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนเพื่อใช้ทดสอบนักศึกษาก่อนและหลังการเรียน แล้วหาระดับความยาก อำนาจจำแนกและความเที่ยง (Reliability)

ของแบบสอบโดยใช้สูตรของคูเคอร์ริชาร์ดสัน 21¹ (Kuder Richardson 21)

12. สร้างแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale)

สำหรับถามความคิดเห็นของนักศึกษาหลังจากที่เรียนวรรณคดีไทยด้วยกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์

13. ทดลองใช้บทเรียนกับกลุ่มตัวอย่างประชากร ใช้แบบทดสอบสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนสอบก่อนและหลังการเรียน นักศึกษากลุ่มทดลองเรียนวรรณคดีไทยด้วยกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์และกลุ่มควบคุมเรียนวรรณคดีไทยด้วยกระบวนการสอนแบบครูเป็นศูนย์กลางทั้ง 2 กลุ่มสอนโดยผู้วิจัย ผู้วิจัยได้ทดสอบสอนเป็นเวลา 6 สัปดาห์ติดต่อกัน

14. เก็บรวบรวมข้อมูลจากผลการสอบก่อนและหลังการเรียนวรรณคดีไทยด้วยกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์และกระบวนการสอนแบบครู เป็นศูนย์กลางของกลุ่มตัวอย่างทั้ง 2 กลุ่ม แล้วนำผลที่ได้ไปวิเคราะห์หาความแตกต่าง ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและทดสอบค่า t

15. วิเคราะห์แบบสอบถามโดยหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และความเที่ยงของแบบสอบถามโดยใช้สัมประสิทธิ์อัลฟา (α) ของครอนบาค² (Cronbach) ความจำกัดของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีความจำกัดที่อาจทำให้ผลการวิจัยคลาดเคลื่อนไปบ้างคือนักศึกษาได้เรียนรู้เรื่องราวประวัติศาสตร์ตอนกระทำยุทธหัตถีมาก่อนที่จะเรียนเรื่องลิลิตตะเลงพ่าย สิ่งนี้อาจมีอิทธิพลทำให้นักศึกษาได้คะแนนสอบก่อนเรียนค่อนข้างสูง เป็นผลให้คะแนนพัฒนาการที่ไ้รับค่อนข้างต่ำ

¹ Henry E. Garette, Statistics in Psychology and Education, (Vakils Feffer and Simon Private Ltd., 1966), P. 341.

² Lee J. Cronbach, Essentials of Psychology testing, 3d ed. (New York: Harper & Row, 1970), P. 161.

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

1. เป็นแนวทางสำหรับครูในการที่จะนำกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ไปใช้เพื่อให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพขึ้น
2. เป็นแนวทางในการปรับปรุงการเรียนการสอนภาษาไทยในสถาบันฝึกหัดครู
3. เป็นแนวทางสำหรับการวิจัยเกี่ยวกับการสอนภาษาไทยเรื่องอื่น ๆ

คำจำกัดความ

การสอนด้วยกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ (Group Process) หมายถึง การจัดการเรียนการสอนที่ยึดหลักต่อไปนี้

1. หลักการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง เน้นให้ครูพยายามจัดการเรียนการสอนใหญ่เรียนมีโอกาสเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนให้ทั่วถึง
2. หลักการสอนที่ยึดกลุ่มเป็นแหล่งความรู้ที่สำคัญ เน้นให้ครูพยายามจัดการเรียนการสอนใหญ่เรียนได้มีโอกาสเรียนรู้จากกลุ่มใ้หมาก
3. หลักการสอนที่ยึดการค้นพบด้วยตัวเอง เน้นให้ครูพยายามจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พยายามค้นหาคำตอบด้วยตนเอง
4. หลักการสอนที่ยึดความสำคัญของการนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน ซึ่งจะช่วยให้การ เรียนรู้มีความหมายยิ่งขึ้น เน้นให้ครูพยายามจัดการกระบวนการเรียนการสอนที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้มีโอกาสคิดค้นหาแนวทางที่จะนำความรู้ความเข้าใจที่ได้รับจากการเรียนไปใช้ในชีวิตประจำวัน¹

¹ ทัศนีย์ แชนมณี, "การสอนกลุ่มสัมพันธ์ในโรงเรียน," วิทยาสาร 3 (1 กุมภาพันธ์ 2522), : 48.

กระบวนการสอนแบบครูเป็นศูนย์กลาง (The Teacher - Centered Process) หมายถึง การสอนที่ครูเป็นแหล่งความรู้ทั้งหมด มีอำนาจควบคุมพฤติกรรมของผู้เรียนให้เป็นไปตามที่ครูต้องการ มีแบบเรียนเป็นคัมภีร์ วิธีให้ความรู้เป็นแบบบรรยาย บอกความรู้ให้ผู้เรียนจดจำทุกสิ่งทุกอย่าง¹

นักศึกษา หมายถึง นักศึกษาระดับชั้นประกาศนียบัตรวิชาการศึกษามัธยมศึกษาปีที่ 1 ปีการศึกษา 2521 วิทยาลัยครูกาญจนบุรี จำนวน 30 คน เป็นชาย 2 คน หญิง 28 คน

สัมฤทธิ์ผล หมายถึง คะแนนค่าวิชาการที่นักศึกษาได้รับหลังจากการเรียนบทเรียนจบแล้ว

¹ Carlton w. H. Erickson and David H. Curt, Fundamental of Teaching with Audiovisual Technology, (2d ed New York: The Macmillian Company, 1972). p. 5.